

Οι κατηγορίες κατά του μοναχισμού

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες

image not found or type unknown

Οι κατηγορίες κατά του μοναχισμού

Δια μέσου των αιώνων πολλοί εκ των μοναχών ανεδείχθησαν πραγματικοί κοινωνικοί εργάται πού προσέφεραν ό,τι είχαν στην υπηρεσία του συνανθρώπου, που ανήκε είτε στην μεγάλη οικογένεια της ανθρώπινης κοινωνίας, είτε στην μικρή του κοινοβίου. Συμπληρωματικά θα ηθέλαμε να πούμε πως όσοι προκρίνουν κι ακολουθούν τον μοναχικό βίο δεν είναι απαραίτητα εχθροί του κόσμου. Δεν παραδεχόμαστε πως οι μοναχοί εμίσησαν τούς ανθρώπους του κόσμου.

Μπορεί να εμίσησαν την αμαρτία του κόσμου, τις ψυχοκτόνες συνήθειές του, τις παγίδες του, τη βαβυλωνιακή του βοή. Όμως δεν μπόρεσαν ποτέ να μισήσουν τον άνθρωπον, πού πάντα τον είδαν σαν αδελφό τους και σαν παιδί του Επουρανίου Πατέρα.

Άλλωστε, αν μισούσαν τούς ανθρώπους οι μοναχοί δεν θα προσηύχοντο γι' αυτούς. Δεν θα εγονάτιζαν για να ζητήσουν του Θεού το έλεος γι' αυτούς πού ζουν κι εργάζονται μέσα στις κοινωνίες. Δεν θα ανελάμβαναν ευρείας κλίμακος Ιεραποστολές ήδη από τον Δ΄ αιώνα, δεν θα αγρυπνούσαν σε δεήσεις και ικεσίες για τη σωτηρία του κόσμου από απειλές, καταστροφές και δυστυχίες, δεν θα έψαλλαν παννυχίδες «όπερ ελέους, ζωής, ειρήνης, υγείας, σωτηρίας...» των χριστιανών. Αναρωτιέμαι στ' αλήθεια ποιος είναι πραγματικός φιλόανθρωπος, αυτός πού αδίστακτα προσφέρει το δηλητήριο της διαφθοράς πού οδηγεί στον ψυχικό και σωματικό εκφυλισμό, ή ο μοναχός που έχει βρη τον αληθινό δρόμο που έχασαν οι πολλοί και από τη σκοπιά του πασχίζει να βοηθήσει όσο γίνεται τούς ταλανισμένους ναυαγούς της ζωής ; Ο Πασκάλ έγραφε πως «ο άνθρωπος ψάχνει με τι να γεμίσει το μεγάλο κενό πού εδημιούργησε βγαίνοντας από τον εαυτό του». Και σκέφτομαι αν δεν θα έκανε καλά να ξαναγύριζε στον εαυτό του, να ξαναεύρισκε το κέντρο του βάρους, μια και δεν έχει άλλο κανένα καταφύγιο πιο σίγουρο απ' την ψυχή. Αυτή όμως τη λύση την βρήκαν πρώτοι οι μοναχοί. Ακολουθώντας το σωστό δρόμο βρέθηκαν στις Ιερές τους επάλξεις με όλη τους την αγάπη για τον περιπλανώμενο συνάνθρωπο, με όπλο κυρίως την πανίσχυρη προσευχή γι' αυτόν.

Βέβαια οι επικριταί δεν βρίσκουν ικανοποιητική αυτή την προσφορά για να δικαιώσουν την ύπαρξη των μοναχών, γιατί δεν μπόρεσαν να συλλάβουν της προσευχής την δύναμη την υπερκόσμια, και την αξία. Δεν μπόρεσαν να καταλάβουν πώς με την καθημερινή ηθική άσκηση στην προσευχή, πούνε μαζί κι ένας αυτοέλεγχος, παίρνει δύναμη ο άνθρωπος για ν' αντιμετωπίσει με γαλήνη και θάρρος τις χίλιες δύο αντιξοότητες και τους μύριους πειρασμούς, στους οποίους εκθέτει τον άνθρωπο ο εγκόσμιός του βίος. Όταν είναι κανείς μέσα στην μανιασμένη θάλασσα και πνίγεται από τα αφρισμένα κύματα είναι δύσκολο να δη κατά που πέφτει το σωτήριο σταθερό σημείο. Απ' έξω απ' τα κύματα αν βρίσκεται κάποιος, μπορεί εύκολα να οδηγήσει τον ναυαγό. Να του υποδείξει την πορεία της σωτηρίας, να τον κατευθύνει λυτρωτικά. Αυτό κάνουν με την προσευχή και με το παράδειγμά τους οι μοναχοί.

Δεν μισούν λοιπόν τον κόσμο. Δεν απεχθάνονται τον άνθρωπο, έστω κι' αν είναι αμαρτωλός. Την αμαρτία μισούν κι' απεχθάνονται. Κι' έπειτα δεν είναι λίγες οι φορές που και με πιο πρακτικά μέσα φανερώνουν στον άνθρωπο την αγάπη τους αυτή οι μοναχοί. Όταν άλλος υπηρετεί τους οδοιπόρους, άλλος ξεκουράζει βασανισμένες ψυχές μέσα στο λουτρό της μετανοίας, άλλος συγγραφέη βιβλία ψυχωφέλιμα, διαφωτιστικά, οικοδομητικά, άλλος ομιλή σε πυκνά ακροατήρια, μήπως όλα αυτά δεν είναι εκδηλώσεις αγάπης στον ταλαιπωρημένο άνθρωπο;

Είναι σφάλμα να συγκρίνωμε την προσφορά του μοναχού με την προσφορά του οιοδήποτε κοινωνικού συντελεστού, γιατί οι διάφορες προσφορές δεν μετριοούνται με το υποδεκάμετρο, μετριοούνται στο ποιόν τους και στην εσωτερική, τη βαθύτερη αξία τους.

Συναφής είναι και η συχνά εκτοξευομένη κατηγορία πώς οι Μοναχοί είναι οκνηροί και αργόσχολοι. Ο «απράγμων βίος» τους είναι κάρφος στα μάτια πολλών. Αλλά δεν ξέρω αν αυτοί που κατηγορούν έτσι τους μοναχούς έτυχε ποτέ να παρακολουθήσουν για ένα μόνο 24ωρο τη ζωή τους μέσα στη Μονή. Είμαι βέβαιος πώς την άλλη μέρα, μη αντέχοντας στο εξοντωτικό πρόγραμμα, θα απεφάσιζαν να επιστρέψουν στις ανέσεις της πόλεως. Θα έφευγαν προτροπάδην για τα σπίτια τους, όπου τους περιμένει κάθε ευκολία. Χάριν της αληθείας πρέπει να αναφέρωμε εδώ μερικές απ' τις καθημερινές ασχολίες των μοναχών. Στο Άγιον Όρος και αλλού, διαιρούν το ημερόνυκτο σε τρία 8ωρα που αφιερώνονται σε προσευχή, εργασία κι' ανάπαυση. Εκεί σηκώνονται τα μεσάνυκτα, γιατί πιστεύουν στη βαθύτερη υψοποιό αξία της ασκήσεως. Εκεί τις ώρες που οι άνθρωποι τών πόλεων κοιμούνται ή αμαρτάνουν, οι μοναχοί αγρυπνούν και προσεύχονται. Έπειτα αποσύρονται για λίγη ανάπαυση για να σηκωθούν πάλι τα ξημερώματα πιάνοντας ο καθείς μετά από νέα προσευχή την εργασία του. Άλλος θα κάνει χειρωνακτική δουλειά στο περιβόλι, στο δάσος, στην κουζίνα, στην καθαριότητα, στην φροντίδα των ζώων, σε έργα οικοδομής ή συντηρήσεως κτιρίων, στα εργαστήρια ξυλουργικής ή αγιογραφίας. Και άλλος θα αναλάβη να ξεναγήση τους επισκέπτες, να τούς εξασφαλίση τη φιλοξενία, να τούς πει δύο λόγια καλά. Ο άλλος θα γράψη κάτι τι, άλλος θα ασχοληθή με τη βιβλιοθήκη, με τα χειρόγραφα, με τούς κώδικες. Κι' ή εργασία αυτή συνεχίζεται αδιάκοπα, μέχρι το μεσημέρι, και πάλι το απόγευμα, διακοπτομένη από τακτές ώρες προσευχών και μικρής αναπαύλας. Κι' όταν το βράδυ αποσυρθούν στα κελλιά τους οι μοναχοί, δεν θα κοιμηθούν αμέσως, γιατί θα πρέπει να κάνουν τις μετάνοιές τους, άλλος 100, άλλος 200, 300 ή και περισσότερες ακόμη. Και θα κοιμηθούν σε κρεβάτι σκληρό, χωρίς στρώμα συνήθως, χωρίς καμμία άνεση. Κι' έπειτα είναι και οι νηστείες, πού με τόση ευλάβεια τηρούνται στις Μονές, κι' οι οδοιπορίες και ή γενική λιτότητα, κι' ελλείψει κάθε «κοσμικής» ψυχαγωγίας που τώρα μπορεί να βρεθή ή τεμπελιά, απορώ κι' εγώ.

Σ' όσους δεν πείθονται θα είχαμε να προτείνωμε ένα ταξιδάκι είτε στο Άγιον Όρος, είτε στα Μετέωρα, στην Πάτμο και όπου αλλού υπάρχει αξιόλογο μοναστήρι. Θα συνέβαλλε αποφασιστικά στη διάλυσι κάθε προκαταλήψεως.

Βέβαια δεν αγνοούμε πώς, στη δημιουργία αυτής της κατηγορίας, την αιτία έδωσαν μερικοί ανάξιοι μοναχοί, επιλήσμονες της βαρειάς αποστολής των, πού

βρέθηκαν κατά λάθος μέσα στην ευλογημένη στρατεία της μοναχικής ζωής κι' έγιναν «σκάνδαλο» στα μάτια του κόσμου. Αν θέλωμε να είμαστε αληθινοί και δίκαιοι δεν πρέπει να αποσιωπήσωμε τη σκοτεινή αυτή κηλίδα μέσα στο πάγκαλο σώμα του Μοναχισμού μας. Με στρουθοκαμηλισμό δεν διορθώνονται τα κακώς κείμενα. Κι' υπάρχουν πολλά κακώς κείμενα στον Μοναχισμό μας. Θα τα πούμε παρακάτω. Διορθώνονται με ειλικρινή αυτοκριτική, με βαθειά θεολογική μελέτη και με δραστικά μέτρα.

Η άλλη κατηγορία κατά των μοναχών είναι πως εγκαταλείπουν τα εγκόσμια από δειλία μπροστά στις δυσκολίες της ζωής. Δεν τα βγάζουν πέραλένε οι άνθρωποι με τη βιοπάλη, είναι οι αποτυχημένοι της κοινωνικής κονίστρας, γι' αυτό καταφεύγουν για σωτηρία κι' ασφάλεια στα μοναστήρια. Μάλιστα πολλοί φέρνουν εις επίρρωσι των λεγομένων τους συχνά παραδείγματα από τη μοναστηριακή άνθησι του Βυζαντίου, που την αποδίδουν στην αθρόα προσέλευσι νέων με σκοπό να αποφύγουν τη στράτευσι και όλα τα δεινά των πολέμων. Ανεξάρτητα από το ότι ή υπόθεση αυτή είναι ιστορικά συζητήσιμη, γιατί αναφέρεται σε συγκεκριμένη περίοδο ουσιαστικής παρακμής του θεσμού, θα είχαμε να παρατηρήσωμε τα εξής: Είναι αλήθεια πως κατά καιρούς συνέβη να καταφύγουν στα Μοναστήρια άτομα που αμάρτησαν βαρειά στην κοινωνία. Δεν μπορώ όμως να δεχθώ a priori πως το έκαναν αυτό από δειλία μπροστά στις συνέπειες της βιοτής των.

Δικαιότερο είναι να δεχθούμε πως ή φυγή τους οφείλεται σε συναίσθηση της ενοχής των και σε διάθεση να εξιλεωθούν με τη μόνωσι και περισυλλογή που χαρίζει ή μοναχική ζωή και με την αναφορά τους στο Θεό που συγχωρεί τις αμαρτίες, αφού Εκείνος είπε πως «τον ερχόμενον προς με ου μη εκβάλω έξω». Αυτό είναι το πνεύμα του Θεού και της Εκκλησίας. Να ξεκουράζη τους τσακισμένους, να διορθώνη τους κακούς, να συμπαρίσταται στους πονεμένους. Που αλλού θα βρή ο ταλαιπωρημένος από την αμαρτία άνθρωπος την ανάπαυσή του; Που αλλού; Ο μοναχισμός ποτέ δεν αρνήθηκε να πάρη στους κόλπους του τους ειλικρινώς μετανοούντας και επιστρέφοντας, αντιθέτως άνοιξε διάπλατα τις πύλες του και δέχθηκε κάθε παραστρατημένο, που θέλησε εκεί σ' αυτόν να βρή ό,τι έχασε στη ζωή. Κι' ομολογώ πως είναι δείγμα ηρωϊσμού το να απαρνιέται κανείς τη ζωή της αμαρτίας και να ζη τον, ασυμβίβαστο μ' αυτή, βίο των μοναχών. Τι είναι πιο εύκολο; ένας πρώην αμαρτωλός να ζήση εφεξής μέσα στην κοινωνία την αμαρτωλή, ή να αποσυρθή σε μοναστήρι όπου θα αγωνίζεται νύκτα και μέρα εναντίον του κακού; έπειτα ας μη μας διαφεύγη της προσοχής κι' ένα άλλο σημείο. Στα μοναστήρια δεν καταφεύγουν μόνο οι απογοητευμένοι της ζωής. Στα μοναστήρια υπήρξαν και υπάρχουν και σήμερα σπάνιες προσωπικότητες που δεν έχουν κανένα λόγο να φοβούνται τη ζωή. Διέθεταν και διαθέτουν όλα τα προσόντα για μια λαμπρά σταδιοδρομία στην κοινωνία. Έχουμε σήμερα και

γιατρούς και δικηγόρους και θεολόγους και συγγραφείς και επιστήμονες, αλλά και τεχνικούς και επαγγελματίες που έγιναν μοναχοί. Αυτοί όλοι από «κοσμική» πλευρά μπορεί να πη κανείς πως «έχασαν» με το να γίνουν μοναχοί. Έχασαν πλούτη, έχασαν δόξα, έχασαν τιμές που θα είχαν αν ασκούσαν στον κόσμο την επιστήμη ή το επάγγελμά των. Κι' όμως επροτίμησαν τον ταπεινό βίο του μοναχού. Όχι από δειλία. Άλλα από πίστη σε κάτι ανώτερο, σε κάτι πολύ πιο ουσιαστικό και πιο ωφέλιμο απ' την απλή κοσμική ζωή. Δεν αρνούμαι πως υπάρχουν και μέσα στις κοινωνίες ήρωες. Ο τίμιος οικογενειάρχης, ο δίκαιος βιοπαλαιστής, ο ενάρετος έμπορος, ο φιλότιμος υπάλληλος είναι ήρωες στη σημερινή κοινωνία.

Όπως αυτοί, έτσι και σε μεγαλύτερο βαθμό, είναι ήρωες οι μοναχοί. Ο ηρωισμός δεν υπάρχει μόνο στις κοινωνίες των κοσμικών. Υπάρχει και στα καταφύγια του Μοναχισμού. Κι' εδώ, κι' εκεί. Με λίγα λόγια: οι μοναχοί είναι οι «αγγελικώς βιοτεύοντες». Κι' όποιος ζη εδώ κάτω στη γη τη ζωή των αγγέλων είναι ένας απaráμιλλος ήρωας. Σ' αυτό δεν χωρεί καμμιά αντίρρησης. Το να λέμε πως από δειλία άφησαν τον κόσμο οι μοναχοί, είναι μια δεινή παραχάραξη της αληθείας και μία τρομερή πλάνη. Δειλούς μπορούμε να λέμε αυτούς που αυτοκτονούν κι' ακόμα αυτούς που δεν μπορούν να ξεκολλήσουν απ' τις αμαρτωλές ηδονές. Τους μοναχούς μόνον ήρωες μπορούμε να τους λέμε. Γιατί είναι.

Άλλοι πάλιν είπαν πως οι μοναχοί σκέπτονται εγωιστικά, μόνο τη σωτηρία τους, κι' άδιαφορούν για τη σωτηρία των άλλων. Ναι για τη σωτηρία τους ενδιαφέρονται οι μοναχοί. Τούτο είν' αλήθεια. Μα δεν είναι εγωιστικό. Για τη σωτηρία του έπρεπε να σκέπτεται ο καθένας. Γιατί ο Χριστός είναι ο προσωπικός Σωτήρας του καθενός μας. Έπειτα για τη σωτηρία των άλλων είναι άλλοι τεταγμένοι: ή Εκκλησία με τα Ιεραποστολικά της σώματα, τους ιεροκήρυκας, τους συγγραφείς κ.λπ. Γιατί πρέπει τάχα όλα να τα κάμουν οι μοναχοί; Γιατί δεν έχουμε την απαίτηση ο γιατρός να είναι και δικηγόρος και διδάσκαλος και μπακάλης; Γιατί δεν θέλομε τον Ιεροκήρυκα και αστυνομικό; Και γιατί θέλομε τον μοναχό, που απ' τή φύση του είναι «μοναχός», να δρα μέσα στις κοινωνίες, τη στιγμή που υπάρχουν τόσοι άλλοι για να τον αντικαταστήσουν; Παρά τη μόνωσή του όμως ο μοναχός δεν ξεχνά την κοινωνία. Και τον βλέπομε και σαν ιεροκήρυκα, και σαν συγγραφέα, και σαν ομιλητή, και σαν δουλευτή, και σαν Ιεραπόστολο. Που είναι τώρα ο εγωισμός του;

Ούτε τον ευδαιμονισμό του κοιτάζει ο καλός μοναχός. Είναι μνημένος στην κατά Θεόν φιλοσοφία. Και προσπαθεί να συλλάβη την ιδιότυπη τελείωσή του με τά μέσα που ή Εκκλησία έχει εγκρίνει και αιώνες πείρας ευλογημένης έχουν επικυρώσει. Ζητεί την ευτυχία στον ορθό δρόμο. Στη θέωσι την αναζητεί. Δεν τρέχει ξοπίσω στο «φάγωμεν, πίνωμεν», αλλά λαχταρά τα δάκρυα και τους «αλαλήτους στεναγμούς». Δεν βλέπει την ύπαρξή του στα στενά πλαίσια της παρούσης ζωής.

Με το πνεύμα του πετά σ' άλλους κόσμους, οραματίζεται την άλλη, την αιώνιο, ζωή. Αυτή είναι ή φιλοσοφία του.

«Δεν έχουμε ανάγκη από μοναχούς» λένε όσοι αγνοούν την υφή της μοναχικής πολιτείας, νομίζοντας πως ή ευημερία ενός λαού και η ευτυχία ενός Έθνους στηρίζεται πάνω στις τεχνολογικές κατακτήσεις μόνο, και στις επιστημονικές εμπειρίες. Πλανώνται όσοι σκέπτονται έτσι. Γιατί η ευτυχία ενός Έθνους εξαρτάται κυρίως από τις αιώνιες αλήθειες στις οποίες πιστεύει, που μένουν αναλλοίωτες στο διάβα του χρόνου, και υπέρκεινται της ροής των πραγμάτων. Μόνον όσοι φυλάττουν πίστι σ' αυτά τα ιδεώδη δικαιούνται να επιβιώνουν στον Ιστορικό στίβο. Είναι αυτό πικρό μάθημα της Ιστορίας. Γι' αυτό θα χρειαζόμαστε τους πνευματικούς ανθρώπους και τους πνευματικούς θεσμούς. Χάριν σ' αυτούς ελπίζομε να μεγαλουργήσωμε. Ας μη το ξεχνάμε αυτό. Και οι μοναχοί είναι πνευματικοί άνθρωποι με περιεχόμενο, με ουσία, με βάθος πολύ σκέψεως και ζωής.

Αντί να τους κατηγορούμε, ας τους αφήσωμε να πορεύωνται το δρόμο της εκλογής των. Αν δεν μπορούμε να τους βοηθήσωμε, τουλάχιστον ας μη τους εμποδίζωμε.

Πολλές κατηγορίες άκουσε μέχρι σήμερα ο Μοναχισμός.

Λυπάται γι' αυτό. Αλλά οι μοναχοί δεν επηρεάζονται απ' αυτές. Έχουν γραμμή πλεύσεως. Έχουν πυξίδα ορθήν. Έχουν χαραγμένη πορεία. Οι φωνές των σειρήνων τους αφήνουν αδιαφόρους. Και αυτοί βαδίζουν τον δρόμο τους. Δεν στρέφουν, προς τα πίσω. Δεν ταλαντεύονται. Δεν ολιγωρούν. Μπροστά τους έχουν το μεγάλο τους σκοπό. Σ' αυτόν έχουν αφιερωθή. «Ηκολούθησαν Χριστώ ανεπιστρώφω λογισμώ». Οι συκοφαντίες δεν τους κλονίζουν. Γιατί στο δρόμο τους μπόρεσαν να χορτάσουν την ψυχική τους πείνα και να ικανοποιήσουν κάθε βαθύτερη της ψυχής τους επιταγή.

Απόσπασμα από το βιβλίο του Μακαριστού Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου με τίτλο: «Το αγγελικό πολίτευμα - Γνωριμία με τον Ορθόδοξο Μοναχισμό» dakriametanoias.blogspot.ca